

2. Kwaliteitsbeleid
2.3. Missie, visie, maatschappelijke waarden
2.3.2. Visie op de kernprocessen
versie 2010

Doel:

SMK 2: Het centrum formuleert een pedagogisch en agogisch concept. Het centrum vermeldt hoe het pedagogisch en agogisch aanbod wordt afgestemd op de vraag van elk kind en elk gezin.

Decreet RPMJ : Het recht op jeugdhulp (afd. 2art. 7)

Toepassingsgebied:

De pedagogische en agogische werking van het CKG

Termen en definities:

Subsidiariteitsprincipe: keuze voor de minst ingrijpende vorm van begeleiding

Holistische mensvisie: de totale mens (lichamelijke, geestelijke en sociale facetten) wordt benaderd

vraaggestuurd werken: De ingangspoort is de vraag, daarop bouwen we verder.

Begeleiding verloopt in eerste instantie

vraaggestuurd,

Waarna men steeds nieuwe

doelstellingen opstelt.

emancipatorisch werken: is een proactieve benadering die zich afzet tegen het klassieke ziekte/deficit model waarbij patiënten/hulpvragers worden beschouwd als zwak, met een tekort aan capaciteiten die professionelen nodig hebben. Een belangrijk aspect bij een empowermentbenadering binnen de hulpverlening is de toevoeging van het krachtenperspectief. Een basisveronderstelling hierbij is dat iedereen en alle milieus kracht- en steunbronnen in zich hebben en een inherente capaciteit tot leren, groeien en veranderen. De hulpverlener doet expliciet appél op deze krachten en streeft naar de minst ingrijpende hulpverlening

die het dichtst staat bij de natuurlijke hulpbronnen van het individu en zijn omgeving.

Verantwoordelijkheden en bevoegdheden:

Visiegroep

Verwante documenten:

1.2 Voorstelling van het CKG

3.3.3 Het beslissingsproces m.b.t. het hanteren van de drie werkvormen).

Aantoonbaarheid:

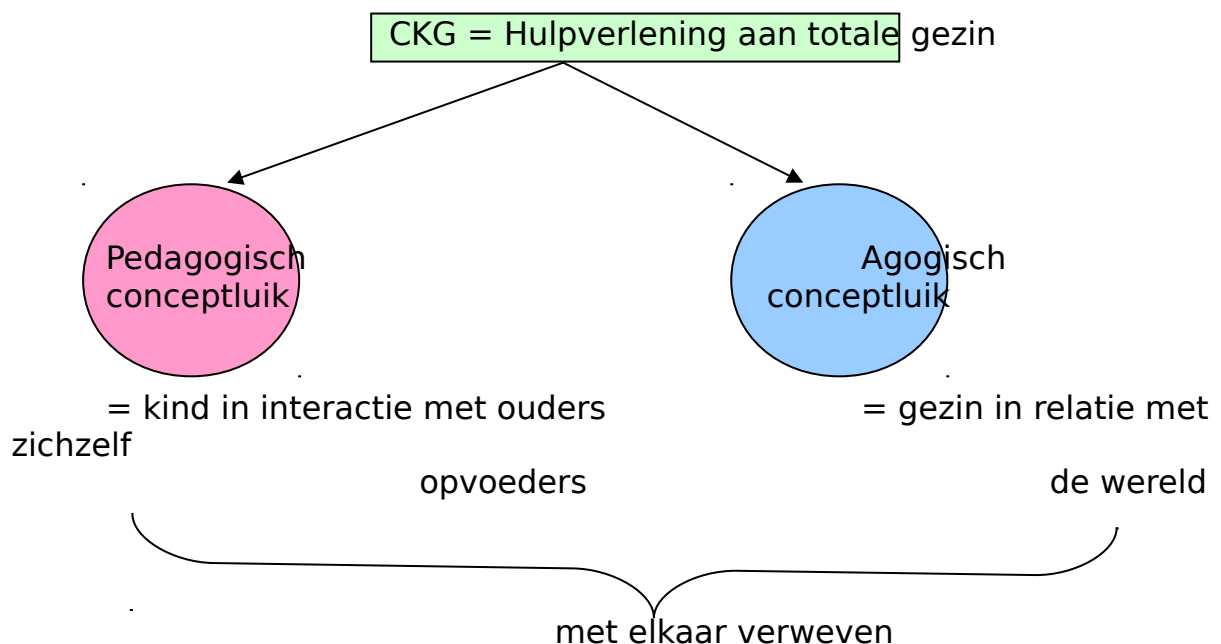
Doorheen de globale werking (dossiers, vergaderingen,...)

Folders en infobrochures

Het pedagogisch en agogisch concept

Eerst wordt het pedagogisch en agogisch concept schematisch weergegeven. Dit heeft als voordeel om in één oogwenk het hele proces te bekijken. Daarnaast wordt het concept uitgebreid beschreven.

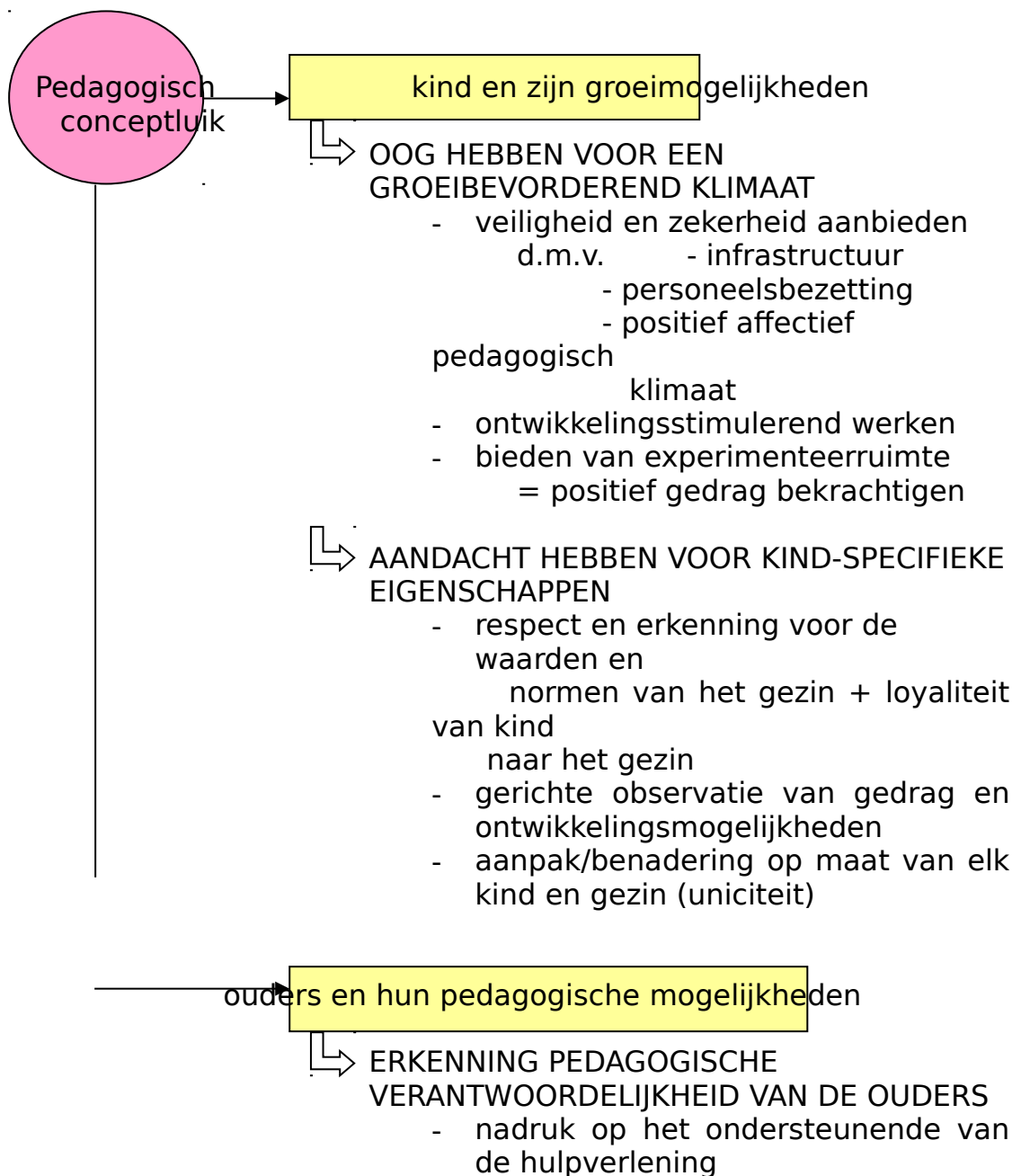
Schematische weergave

zie basistheorieën
uiting in het ondersteuningsplan

3

- hulpverlening op maat (subsidiariteitsprincipe)
- erkennen van positie als opvoeder

VERGROTEN VAN OPVOEDINGSZEKERHEID EN DRAAGLAST

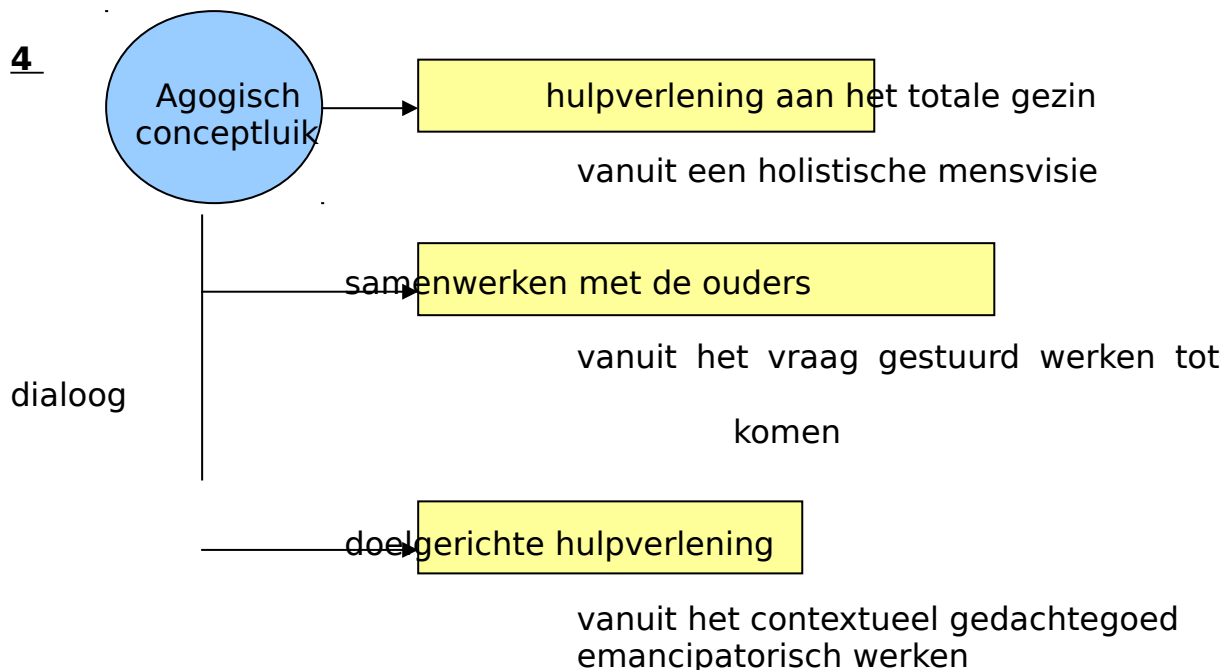
- (pedagogische) info over het kind geven
- inzicht in eigen handelen vergroten
- vergroten van pedagogische vaardigheden

DE TOTALE

GEZINSONDERSTEUNING

4

Tekst: pedagogisch en agogisch concept

- 1 Inleiding
- 2 Theoretische motivering van het concept
- 3 Praktische uitwerking van het concept
  - 3.1 Inleiding
  - 3.2 Belangrijke aspecten in het kindgericht pedagogisch handelen
    - 3.2.1 Oog hebben voor het groeibevorderend klimaat

- 3.2.2 Aandacht hebben voor kind-specifieke eigenschappen
- 3.3 Belangrijke aspecten in het oudergericht pedagogisch handelen
  - 3.3.1 Het erkennen van de pedagogische verantwoordelijkheid van de ouders
  - 3.3.2 Het vergroten van hun opvoedingonzekerheid en draagkracht
  - 3.3.3 De totale gezinsondersteuning
  - 3.3.4 Betrekken van personen die een belangrijke rol spelen in de opvoeding van het kind
- 3.4 Belangrijke aspecten in de hulpverlening aan het totale gezin
- 3.5 Belangrijke aspecten in de samenwerking met ouders
  - 3.5.1. de machtsstrijd met ouders vermijden
- 3.6 Belangrijke aspecten van een doelgerichte hulpverlening
  - 3.6.1. Kijken naar gezinnen in termen van groei, verandering, ontwikkeling en crisis
  - 3.6.2. Respect voor de loyaliteit tussen ouder en kind

1. Inleiding

Dit concept omvat een aantal hulpverleningsmogelijkheden met als doel de hulpverlening zo snel mogelijk overbodig te maken. Onze hulpverlening is in wezen gericht op gezinnen met kinderen, waarvoor met een tijdelijk hulpaanbod voldoende perspectief is op verandering binnen het gezin. Het concept vertrekt vanuit het idee dat de ouders vrij snel de opvoedingsimpasse kunnen overwinnen en het kind op korte termijn weer (alleen) voldoende groeikansen kunnen bieden in de thuissituatie. Om dit te kunnen bereiken beschikt het CKG over drie mogelijkheden: mobiele begeleiding, ambulante en residentiële hulpverlening. Elk van deze mogelijkheden heeft een eigen methodische invulling van gezinsbegeleiding.

De CKG-werking steunt op een aantal fundamentele basispijlers:

- de vrijwilligheid in opname en begeleiding
- de lage drempel
- de tijdelijkheid (zo kort mogelijk, maar zo lang als nodig)
- de netwerkhelpverlening
- de hulpverlening op maat
- de naadloze zorg
- een dialooggerichte hulpverlening, open communicatie

- het emancipatorisch en methodisch werken
- empowerment van de aanwezige krachten in het gezin

Het CKG-concept richt zich op het gezin in zijn totaliteit. Dit betekent dat het CKG zich zowel focust op de hulpvraag en begeleiding van de ouders als op deze van de kinderen. Dit vertaalt zich zowel op conceptueel vlak als op hulpverleningsvlak in een twee-sporen-plan. Net zoals het kind en zijn gezin onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, zijn ook deze plannen in elkaar verweven, elkaar aanvullend en bij momenten overlappend. Enerzijds is er een pedagogisch conceptluik dat een duidelijke plaats wil geven aan “het kind” in interactie met zijn ouders of andere significante opvoedingsfiguren, maar dat ook oog moet hebben voor de ouders en het gezin. Anderzijds is er het agogisch conceptluik dat zich richt op het gezin in relatie met zichzelf en de wereld waarin het leeft; maar niet voorbij kan gaan aan de oudertaken en de relatie ouder-kind. Dit maakt dat, ondanks de specifieke invalshoek van ieder deelconcept, er bij beiden ook elementen van het ander deelconcept mee opgenomen zijn.

De nauwe verwantschap tussen beide deelconcepten wordt ook mee bewerkstelligd door het steunen op een aantal gemeenschappelijke basistheorieën. De hulpverlening aan het gezin krijgt vanuit deze tweeledigheid concreet gestalte voor het gezin in een ondersteuningsplan met een aantal pedagogische en agogische werkpunten.

Bij een aantal hulpvragen wordt tijdens de begeleiding echter duidelijk dat het thuisperspectief niet haalbaar is en moet het pedagogisch perspectief buitenshuis gezocht worden. Dit vraagt dan een andere benadering van de hulpverlening aan het gezin.

Tevens zijn er jaarlijks een aantal gezinnen die via de sociale dienst van de jeugdrechtbank en het comité voor bijzondere jeugdzorg in aanraking komen met de CKG-werking bij wijze van noodoplossing. Voor deze gezinnen (en vooral voor de kinderen hiervan die soms gedurende een langere periode in de leefgroep residentieel verblijven) schiet dit concept in feite tekort. Het perspectief van deze kinderen en hun gezin is immers niet op korte termijn uit te klaren, maar moet op langere termijn bekeken worden, omdat de draagkracht van de ouders en het pedagogisch besef vaak beperkt is en omdat de gezinsproblematiek in zijn totaliteit te complex is. Dit impliceert o.m. dat de leefgroepwerking zich meer moet richten op een langduriger verblijf van de kinderen, waardoor een aantal gezinstaken mede door de leefgroep opgenomen zouden moeten worden. Ook klemtonen binnen de gezinsbegeleiding moeten dan anders gelegd worden.

2. Theoretische motivering van het concept

Het concept van het CKG is enerzijds gebaseerd op een aantal wetenschappelijk onderbouwde theorieën en inzichten, anderzijds op een aantal maatschappelijke trends en waarden die momenteel m.b.t. de kinderen en de gezinnen algemeen erkend worden.

Zo is het kinderrechtenverdrag, zoals het is opgesteld door de algemene vergadering van de Verenigde Naties in november 1989, een belangrijke inspiratiebron geweest bij het uitwerken van de verschillende aspecten in dit concept. Het recht van het kind op zorg voor zijn/haar welzijn en het oog hebben voor zijn/haar belangen (artikel 3) en het recht op bestaan en ontwikkeling (artikel 6) worden als belangrijke aspecten in het kindluik van dit concept uitgewerkt. Het recht op leiding van de ouders in functie van de groeiende capaciteiten van het kind (artikel 5) en het recht op verantwoordelijke ouders (artikel 18) wordt in het oudergerichte luik concreet gemaakt.

Het gehanteerde concept richt zich in wezen op het opvoedingsgebeuren tussen opvoeders (ouders, leefgroepbegeleiders,...) en kind. Dit opvoedingsgebeuren wordt echter vanuit een ecologisch model benaderd (ideeëngoed van Bronfenbrenner, Belsky, Hellinckx). Het is de bedoeling een goed opvoedingsklimaat uit te bouwen, rekening houdend met zowel de individuele ouder- en kindfactoren, het gezinssysteem als de ruimere omgeving en context.

Bij het uitbouwen van een gezonde pedagogische interactie wordt gesteund op de ideeëngoed van o.m. Kok, Hellinckx en Baartman. Bij de begeleiding van de competentievergroting wordt rekening gehouden met het competentiemodel en de theorie i.v.m. de verschillende ontwikkelingsstaken tijdens de levensloop (Erikson, Carter, Slot).

Wanneer het kind -weliswaar tijdelijk- residentieel opgenomen wordt of ambulante begeleiding wordt, gaat het eigenlijk om een specifieke opvoedingssituatie die tot gevolg heeft dat de pedagogische zorg voor het kind een gedeelde zorg wordt. Ouders blijven echter de primaire verantwoordelijkheid dragen voor het kind en het kind zal steeds loyaal blijven

aan zijn ouders en gezin van herkomst (= zijns-loyaliteit). Een kind ontstaat immers uit zijn ouders en dit alleen al maakt dat het kind loyaliteit aan de ouders verschuldigd is.

De wederzijdse verbondenheid tussen ouders en kinderen is haast onverbreekbaar. Dit zien we vaak terugkomen bij kinderen die in moeilijke of specifieke omstandigheden opgroeien. Daarom is het des te belangrijker dat ouders en begeleiders mekaar ondersteunen en aanvullen. Ook dit contextueel ideeëngoed was voor ons richtinggevend. We vonden het terug bij Nagy, Onderwaater, De Vriendt, e.a.

Nog een aantal andere theorieën hebben onrechtstreeks onze visie beïnvloed, zoals de gehechtheidstheorie van Bowlby (Yzendoorn, Rutter) de behoeftetheorie van Maslow (Nuttin), het systeemdenken (o.a. Minuchin, Haley), de communicatietheorie (Watzlawick), de territoriumtheorie (Bakker), e.a.

3. Praktische uitwerking van het concept

3.1. Inleiding

Een opname van kinderen in een leefgroep impliceert enerzijds dat het kind tijdelijk in een leefgroep terecht komt met een deskundige pedagogische aanpak, maar dat anderzijds ook in het gezin zelf aan pedagogische voorwaarden en kwaliteiten gewerkt wordt via de ouderbegeleiding.

In een mobiele begeleiding wordt het gezin tijdelijk met een deskundige pedagogische aanpak ondersteund.

In het pedagogisch concept zal dus steeds een tweeluik aanwezig zijn: enerzijds het kind en zijn groeimogelijkheden en anderzijds de ouders en hun pedagogische mogelijkheden. Het is niet denkbaar enkel met één van beide polen te werken, beiden zijn immers complementair en inherent met elkaar verbonden. Immers zelfs wanneer het kind in de leefgroep verblijft is zijn gezin aanwezig via gedrag en loyaliteiten, net zoals het wegwerken van de opvoedingsimpasse bij ouders enkel optimaal kan verlopen als men ook individualiserende, kindgerichte aspecten inbouwt naast de begeleiding van het opvoedend handelen van de ouders.

3.2. Belangrijke aspecten in het kindgericht pedagogisch handelen

3.2.1. Oog hebben voor een groeibevorderend klimaat zowel thuis als in de leefgroep

- Een kind is per definitie in 'ontwikkeling'. Op allerlei vlakken (cognitief, motorisch, emotioneel, sociaal) heeft het een aantal ontwikkelingstaken en groeit het steeds verder naar zelfrealisatie. Om dit te kunnen realiseren moet het opvoedingsmilieu aan een aantal voorwaarden voldoen.

Elk kind heeft recht op een permanente bestaansgarantie door het bieden van fysieke en psychische veiligheid en zekerheid.

In de leefgroep wordt dit gerealiseerd door het aanbieden van een bepaalde infrastructuur en personeelsbezetting. Tevens wordt er voorzien in de noodzakelijke levensvoorwaarden om te kunnen groeien zoals voldoende rust, voeding, warmte,...

Door het bieden van een warm, aanvaardend affectief klimaat, het ruimte bieden voor de loyaliteiten van het kind, het bieden van regelmaat en duidelijke structuur en het doordacht en consequent hanteren van een aantal basale pedagogische principes

kunnen kinderen zich veilig voelen en stabiliteit opbouwen waardoor ze tot rust kunnen komen. In de leefgroepwerking willen we de bijzondere band die het kind heeft met zijn ouders vrijwaren en ondersteunen. Aangezien het kind enige tijd in de leefgroep verblijft, willen we ook zelf een veilig relationeel aanbod doen. Bij jonge kinderen is het tot stand komen van een veilige hechting een belangrijk aandachtspunt.

Ook binnen de thuisbegeleiding wordt er stilgestaan bij de basale pedagogische noden van kinderen en wordt er gewerkt aan de belangrijke basishouding van ouders om een kind voldoende veiligheid en zekerheid te kunnen bieden.

- Het aanbieden van situaties waaraan kinderen kunnen groeien. Ieder kind moet regelmatig voor uitdagingen staan, aangepast aan zijn ontwikkelingsniveau en met situaties geconfronteerd worden die nieuwe mogelijkheden tot ontwikkeling aanreiken. Dit betekent dat het kind bewegingsvrijheid moet krijgen, keuzes mag maken en inzicht moet kunnen krijgen in zijn eigen gedrag door confrontatie met de gevolgen van deze keuze. Hierdoor ontwikkelt het zijn zelfbewustzijn, kan het zichzelf ontdekken, groeien, zichzelf ontplooiën en leren omgaan met zelfstandigheid en verantwoordelijkheid.

Het is een taak voor de leefgroepbegeleiders het kind te stimuleren om gevarieerde ervaringen op te doen en zo op verschillende domeinen harmonieus te ontwikkelen.

Het oog hebben voor ontwikkelingsstaken van het kind, het verdiepen van het inzicht van ouders in de ontwikkeling van hun kind en het aanreiken van handvaten waardoor zij aangepaste groeikansen voor elk kind kunnen creëren, is ook een belangrijk aandachtspunt bij de thuisbegeleiding.

Het creëren van een klimaat waarin experimenteren met nieuw gedrag mogelijk wordt. Wanneer de vorige voorwaarden voldoende aanwezig zijn binnen het opvoedingsklimaat zal een kind zijn oud

gedrag (voor ouders vaak “storend” of “ongewenst” gedrag) durven loslaten.

In de leefgroep moet de begeleiding via het hanteren van groepsdynamische aspecten, gerichte activiteiten en door het bewust hanteren van zichzelf als persoon, het kind een aantal succeservaringen aanbieden waardoor nieuw gedrag bestendig wordt.

Binnen de thuisbegeleiding wordt er erg veel aandacht besteed aan het creëren van een positief opvoedingsklimaat, o.m. door samen met de ouders stil te staan bij positieve bevestiging, het zien en bekrachtigen van gewenst gedrag, het ombuigen van storend gedrag tot meer adequaat gedrag,... om zo een positievere omgangscultuur mogelijk te maken en nieuw, meer aangepast gedrag kansen te geven.

- Het kind wordt actief betrokken bij de begeleiding.
Er is aandacht voor het welbevinden van het kind zowel thuis als in de leefgroep.
Er wordt aandacht geschonken aan de manier waarop het kind de opname of begeleiding ervaart. (RvM recht op inspraak en participatie afd 6 art16-19)

3.2.2.Het aandacht hebben voor kind-specifieke eigenschappen

- Erkennen van de leefstijl en loyaliteiten van het kind.
Een kind vormt een entiteit samen met het gezin. Het onrespectvol omgaan met leef- en cultuurgewoonten van het gezin in de leefgroep is een miskening zowel van de eigenheid van het kind en zijn roots, als van de eigenlijke doelstelling van de opname. Iedere opname heeft in principe tot doel het kind zo vlug mogelijk terug te laten opgroeien binnen zijn gezin, of indien dit niet mogelijk is, in een alternatieve pedagogische setting, waar het langdurig kan verblijven. Elke beoogde gedragsverandering moet dan ook in het teken staan van betere groeikansen voor het kind, vol respect voor de culturele en gezinsgebonden context van het kind, en niet in functie van een normering naar de leefgroep toe.
In de thuisbegeleiding vertrekken we van de specifieke eigenheid en cultuur van het gezin. De thuisbegeleider wordt hier als het ware in ondergedompeld en tracht zich hier zorgvuldig in te voegen. Bovendien zal er voldoende alertheid moeten zijn voor de loyaliteiten binnen het gezin om zo bepaalde gedragingen te kunnen duiden bij ouders en kind.
- Gerichte observatie van gedrag en ontwikkelingsmogelijkheden.

Daar het steeds om een situatie gaat waar de opvoedingsevidentie tijdelijk verloren is, is het noodzakelijk voldoende stil te staan bij eventuele stagnering van groei of ontwikkelingsachterstand. Tevens moeten ongewoon gedrag, of andere signalen door het kind uitgezonden, opgemerkt en gekaderd worden binnen de totale gezinscontext. Dit vereist de nodige deskundigheid in observatie en rapportage bij het begeleidend personeel. Indien nodig moet er specifieke ontwikkelingsstimulering of gedrags-modificatie aangeboden worden.

- Individualisering van de aanpak.
Binnen het algemeen opvoedingsklimaat, of dit zich nu situeert in de leefgroep of binnen de gezinscontext, moet voldoende aandacht gaan naar de uniciteit van ieder kind. D.w.z. dat men inspeelt op het niveau waarop dit specifieke kind functioneert, zijn typische persoonlijke kenmerken, zijn draagkracht, weerbaarheid en de eventuele kwetsuren waardoor het kind op zijn eigen, specifieke manier reageert. Er moet geluisterd worden naar het verhaal van ieder kind, stilgestaan bij zijn belevingswereld en gevoelens, op weg gegaan met ieders kwaliteiten en veerkracht.
Het is de taak van de aandachtsofvoeder van het kind om dit aspect voldoende aan bod te laten komen in de leefgroep.
Ook de thuisbegeleider zal tijdens de huisbezoeken hier aandacht aan besteden en samen met de ouders en het kind zoeken naar een benadering en aanpak op maat van dit specifieke kind.

3.3. Belangrijke aspecten in het oudergericht pedagogisch handelen

3.3.1. Het erkennen van de pedagogische eindverantwoordelijkheid van de ouders

- Het beklemtonen van het 'ondersteunende' van de hulpverlening.
Zowel in de thuisbegeleiding als bij een opname, blijven de ouders steeds de eindverantwoordelijken in de pedagogische zorg voor het kind. Het is belangrijk voor ouder en kind dat er continuïteit blijft in de bestaande relatie teneinde de relationele, pedagogische, affectieve band tussen ouder en kind niet te schaden.
Dit impliceert dat de ouders bij een opname van hun kind in de leefgroep zoveel mogelijk betrokken blijven en worden bij de dagdagelijkse taken en slechts ondersteund worden op die momenten en vlakken dat de draaglast voor hen groter is dan hun draagkracht.

- Het aanbieden van een ‘hulpverlening op maat’.
Naargelang de hulpvraag die de ouders stellen op pedagogisch gebied, zullen zij meer of minder nood hebben aan ondersteuning. Het is belangrijk samen te zoeken naar die hulpverleningsvorm die enerzijds tegemoet komt aan de hulpvraag van de ouders maar anderzijds maximaal appelleert op hun ouderlijke verantwoordelijkheid en volgens het subsidiariteitsprincipe een geschikte ondersteuningsvorm aan te bieden.

- Het erkennen van hun positie als opvoeder.

Het begeleidend personeel moet steeds alert reageren op de pedagogische

Kwaliteiten die de ouders reeds bezitten en deze bevestigen.

Anderzijds moeten zij

De moeilijkheden erkennen die de ouders in de omgang met hun kind ervaren. Het is

belangrijk dat zij de ouders kunnen opvangen, een klankbord kunnen bieden voor hun opvoedingsvragen en samen met de ouders naar oplossingsstrategieën zoeken waarmee zij zelf aan de slag kunnen.

3.3.2. Het vergroten van hun opvoedingszekerheid en draagkracht

Opvoeden wordt steeds explicieter als “een taak die de nodige deskundigheid eist” naar voor geschoven door de maatschappij. De ouders die beroep doen op het CKG ervaren heel wat spanningen in het opvoedingsgebeuren en dreigen in een opvoedingsimpasse te geraken. Het CKG wil deze ouders ondersteunen vanuit haar eigen, specifieke deskundigheid m.b.t. het opvoedingsgebeuren. Deze ondersteuning kan gebeuren op verschillende niveaus en d.m.v. allerlei methodieken.

Het CKG gaat hierbij eclecticisch te werk en gebruikt het ideeëngoed en de methodieken van verscheidene theoretische modellen: ontwikkelingspsychologisch, psychodynamisch, leertheoretisch, methodieken vanuit de gedragsconditionering,...

Graag verwijzen we ook naar het agogisch concept waarin wordt beschreven welke de krachtlijnen zijn van de hulpverleningsrelatie tussen de begeleider en de ouders en hoe deze ondersteunend kan zijn voor de ouders.

Zowel in de thuisbegeleiding als in de gezinsbegeleiding bij een opname van een kind in de leefgroep wordt er aandacht besteed aan de volgende aspecten:

- Het verschaffen van informatie over hun kind. Wij gaan er vanuit dat het in de eerste plaats de ouders zijn die hun kind door en door

kennen. Toch kan het soms nuttig zijn om een buitenstaander het kind te laten observeren. Onze medewerkers hebben immers heel wat ervaring en kennis opgedaan m.b.t. de ontwikkeling van kinderen, pedagogische noden van kinderen, het zicht krijgen op de beleving van kinderen, enz. Zij kunnen ouders ondersteunen door het geven van informatie over de ontwikkelingsfasen, bepaalde gedragingen te verklaren, specifieke eigenschappen of beperkingen van hun kind te duiden, oog te hebben voor de beleving van het kind,...

- Het inzicht vergroten in het eigen handelen en de pedagogische technieken door o.m. stil te staan bij de eigen pedagogische geschiedenis, hun pedagogisch besef, het samen ouderen,... met behulp van formele en/of informele gesprekken.
- Het vergroten van hun pedagogische vaardigheden door advies, modelleren, video,...

3.3.3. De totale gezinsondersteuning

Het opvoeden van kinderen in een gezin gebeurt niet in een vacuüm maar speelt zich af in een bredere context waarin tal van variabelen aanwezig zijn, die elk hun invloed hebben op het opvoedingsgebeuren.

Wil men de opvoedingsimpasse in de toekomst vermijden dan zal men zeker moeten nagaan welke gezinsfuncties de draagkracht van de ouders ondermijnen en het gezin ondersteunen op alle gebieden die een impact hebben op het pedagogisch handelen.

3.3.4 .Betrekken van de personen die een belangrijke rol spelen in de opvoeding van het kind

Bij de gezinsbegeleiding worden alle personen betrokken die een belangrijke rol spelen in de opvoeding van het kind. De mate van betrekken van andere personen, stellen we afhankelijk van de toestemming die de ouder(s) geven. Wanneer de ouders niet akkoord zijn met het feit dat we iemand anders (die betrokken is bij de opvoeding van het kind) contacteren, spreken of uitnodigen, dan respecteren we die keuze. We brengen de invloed, belangen, verwachtingen, belevingen,... van andere betrokkenen dan wel zoveel mogelijk ter sprake tijdens gesprekken met de ouder(s) (cfr. meerzijdige partijdigheid). Het streefdoel blijft dat de ouders uiteindelijk het belang zien van het actief betrekken van die personen tijdens de begeleiding.

Praktijk: Wanneer de ouders akkoord zijn, spreekt de gezinsbegeleider iedereen aan op hun belangen, inzet en competentie om bij te dragen tot een oplossing voor de moeilijkheden die de ouder(s) ervaren. We beogen gesprekken te doen met alle voor het kind belangrijke betrokken partijen. Voorbeeld: Wanneer de kinderen om de 14 dagen een weekend naar de

vader gaan, zullen we trachten de vader mee te betrekken in de begeleiding of hem daartoe te motiveren. Naast de gezinsleden, kunnen ook anderen uit de omgeving betrokken worden: vrienden, burens, leerkrachten,...

3.4. belangrijke aspecten in de hulpverlening aan het totale gezin

In het CKG staat de eigenheid en het unieke van elk gezin centraal. Iedere interventie is erop gericht om, met respect voor de eigen cultuur, het gezin op psychologisch, sociaal en pedagogische niveau te ondersteunen waardoor de ouders met tevredenheid en voldoening hun taken als ouders kunnen vervullen.

Elke moeilijkheid veroorzaakt, of wordt veroorzaakt door, andere problemen, op andere gebieden. Zo dient elke hulpvraag op een holistische wijze benaderd te worden. Aandacht moet gaan naar zowel het pedagogisch als het psychologisch en het sociaal functioneren. Het is dus van belang elk gezin telkens weer vanuit de verschillende invalshoeken te benaderen.

Hieruit volgend moeten we stellen dat elk gezin een uniek systeem is waarbij alles verloopt volgens een bepaald ritme, dynamiek en patroon waarbij de eigen cultuur determinerend is. Een goed zicht op de definiëring van het probleem vanuit het standpunt van de ouders, is onmisbaar. Kunnen we spreken van een reële hulpvraag of gaat achter deze vraag een totaal andere problematiek schuil die de huidige probleemvraagstelling veroorzaakt? Bij sommige hulpvragen is het duidelijk dat de plots ontstane omstandigheden (hospitalisatie, werkomstandigheden,...) geleid hebben tot de onmogelijkheid om zelf en alleen de opvoedingsverantwoordelijkheid te dragen. Andere situaties (opvoedingsmoeilijkheden, relatieproblemen, verslavingsproblemen, huisvestingsproblemen,...) die tot residentiële, ambulante of mobiele begeleiding leiden vergen een meer integrale hulpverlening, vermits de verbondenheid van de gezinsmoeilijkheden onlosmakelijk is. M.a.w. elk aangemeld probleem dient gesitueerd te worden in een breder verband; de invloed die ervan uitgaat naar de partnerrelatie, het opvoedkundig gebeuren, het sociale gezinsleven,... Enkel op deze manier wordt het aangemelde probleem niet geïsoleerd en kan de hulpverlening efficiënt verlopen.

3.5. belangrijke aspecten in de samenwerking met ouders

Een leefgroep is een mini-multiculturele samenleving. Niet alleen omdat er vaak meerdere nationaliteiten samenkomen maar omdat elk kind op zich een eigen gezinscultuur meebrengt naar de leefgroep. De onlosmakelijke

verbondenheid van het kind met zijn gezin vereist een plaats in de leefgroep. Daarom zullen de groepsbegeleiders zoveel mogelijk ervoor zorgen dat de culturele eigenheid van elk kind behouden blijft. Alleen via deze gezinsgerichte aanpak kan o.i. de drempelloze hulpverlening gestalte krijgen.

Het respect voor de gezinswaarden en normen én de erkenning en het vertrouwen in de eigen mogelijkheden van het gezin zijn van cruciaal belang voor een constructieve samenwerking met het gezin uit te bouwen.

Dit respect voor de eigenheid is eveneens van belang bij de thuisbegeleiding. Vandaar dat deze begeleiding heel dialooggestuurd is, weliswaar binnen een systemische context, maar vanuit het gezin en in het gezin.

3.5.1 de machtsstrijd met ouder(s) vermijden

Het feit dat wij als begeleider het standpunt van het kind innemen, confronteert ons vaak met realiteiten die ons dwingen tot het innemen van een moreel standpunt. Het kind heeft weinig tot geen macht binnen het ouder-kind systeem en probeert dikwijls aan invloed te winnen via probleemgedrag. Dat probleemgedrag kan door de ouders opgevat worden als gericht tegen hen, als een soort opstand en dat gedrag wordt van daaruit actief onderdrukt. Hierbij moet de begeleider soms een actief moreel standpunt innemen om de positie van het kind te verduidelijken, soms te verdedigen en te beschermen. Het is dan belangrijk om als gezinsbegeleider een machtsstrijd met het gezin te vermijden. Een machtsstrijd is onaangenaam voor alle betrokkenen. Tevens wordt het voor de begeleider erg moeilijk om iets te bereiken, omdat het gezin toch sterker is. **Praktijk:** De gezinsbegeleider respecteert het tempo van het gezin, stelt zich niet op als de alleswetende en laat de verantwoordelijkheid bij de ouders. De gezinsbegeleider vermijdt het om te spreken in termen van goede en slechte opvoeders en benadrukt de wederzijdse beïnvloeding tussen ouder en kind binnen het opvoedingsproces

3.6. belangrijke aspecten van een doelgerichte hulpverlening

Welke hulpverleningsvorm voor dit gezin met deze hulpvraag het meest aangewezen is, zal moeten afgewogen worden tegen de achtergrond van draagkracht en draaglast. Zo kan bijvoorbeeld een thuisbegeleiding het minst ingrijpende zijn voor het kind maar niet voldoende ondersteunend zijn. Die keuze zal telkenmale gemaakt worden door de ouders zelf, eventueel in overleg met onze diensten. De doelgerichtheid van de hulpverlening moet blijken uit het ondersteuningsplan. Dit ondersteuningsplan wordt opgesteld in overleg met de ouders.

Een ondersteuningsplan rekt op een groot engagement van alle partijen. Ook rekt dit plan op de eventuele medewerking van andere significante personen (grootouders, familie,...) of betrokken diensten.

De geboden hulpverlening is geen educatief normerend model maar staat voor een ethisch contextueel model. D.w.z. dat in elke fase van de hulpverlening rekening gehouden wordt met de eigenheid (waarden en normen) van het gezin, hun probleemoplossend vermogen en hun ritme tot verandering. Iedere ouder kan zijn eigen invulling geven aan het moeder- of vader-zijn voor zover dat dit, in de ruimste zin van het woord, pedagogisch en/of psychologisch verantwoord is.

Dit is een emancipatorische gedachte die gezinnen toelaat, na ondersteuning door het CKG, verder vorm en inhoud te geven aan hun manier van leven. Het doel van de hulpverlening is dus niet de aanpassing van het cliëntsysteem (gezin) aan een zogenaamd universeel ideaalmodel. Integendeel, gezinsondersteuning doet beroep op de specifieke krachten in het gezin, op hulpbronnen binnen het eigen systeem (empowerment), om zodoende te evolueren naar een bevredigend en verantwoord leefklimaat.

3.6.1. Kijken naar gezinnen in termen van groei, verandering, ontwikkeling en crisis

In het CKG kijken we naar de gezinnen in termen van groei, verandering, ontwikkeling en crisis. Elk gezin doorloopt in zijn groeiproces een aantal grote levensfasen die normaal zijn, nl:

1. vorming van het koppel
2. gezinsuitbreiding: het koppel wordt een gezin
3. adolescentie: het „losser“ laten van de kinderen
4. het bejaarde koppel

Binnen elke levensfase kunnen er nog allerlei subfasen zijn (vb. binnen fase 2: geboorte van een tweede kind). In het CKG hebben we te maken met gezinnen die zich bevinden tijdens de overgang van fase 1 naar fase 2 en met gezinnen die zich bevinden binnen fase 2. Crisissen komen vooral voor tijdens de overgangen van de ene fase naar de andere waarin het gezin zich

moet aanpassen aan de nieuwe ontwikkelingstaken (vb. Tijdens de overgang van fase 1 naar fase 2 moet er op alle vlakken ruimte gemaakt worden voor het kind. Partners worden tevens ouders.). Die aanpassing kan angst en onzekerheid oproepen wat maakt dat gezinnen liever alles laten zoals het is en het oude patroon verder zetten. De tendens om alles te laten zoals het is, is goed, daar het veiligheid en zekerheid biedt aan de gezinsleden. Wanneer een gezin echter te star

vasthoudt aan het oude patroon, kunnen moeilijkheden ontstaan. Crisis nodigt dan uit tot een reorganisatie van het gezin waarbij goede dingen van

het oude patroon behouden blijven en aangevuld worden met nieuwe elementen die tijdens de crisis uitgeprobeerd werden en goed bevonden werden. We kijken dus naar crisis als een normaal en gezond fenomeen in een gezin. We kunnen ons een continuüm van veranderingsprocessen voorstellen waarop gezinnen zich bewegen. Aan de ene kant staat de soepele en succesvolle overgang zonder dat zich moeilijke conflicten voordoen (vb. De peuter die zonder grote moeilijkheden naar de eerste kleuterklas gaat, nadat die reeds een tijdje naar een kinderdagverblijf is gegaan.) Aan de andere kant staan de veranderingen die moeilijk verlopen en gepaard gaan met pijn en breuken (vb. Een moeder heeft net een kindje gekregen en is niet in staat om het de affectie te bieden die het nodig heeft. Het kind kan daarop reageren met probleemgedrag, waardoor de moeder zich nog meer afgewezen voelt door het kind.) Praktijk: Bij de gezinsbegeleidingen trachten we ons steeds bewust te zijn van de betekenis van crisis in een gezin. Wanneer het gezin te lang in het oude patroon blijft hangen en niet genoeg kan inspelen op de noden van het gezin, zal de gezinsbegeleider zich eerder opstellen aan de pool van de verandering. Dat kan enerzijds door met het gezin stapsgewijs naar verandering toe te werken, anderzijds door de crisis niet uit te weg te gaan en de verschillen te beklemtonen i.p.v. te verzoenen. Dat laatste kan het gezin over zijn angst heen helpen. Wanneer het gezin zich bijna constant in een crisistoestand bevindt, heeft het gezin nood aan rust en regelmaat. De gezinsbegeleider kan trachten de crisissen af te remmen door te wijzen op wat de gezinsleden verbindt, door de goede dingen in het gezin te beklemtonen en te vertrouwen op de krachten van het gezin (**cf. empowerment**) en door mee te zoeken naar praktische oplossingen voor de dagelijkse problemen. Ook het bekrachtigen of versterken van steunfiguren uit de omgeving die het gezin kunnen bijstaan, kan helpend zijn bij het zoeken van het gezin naar een evenwicht van waaruit het opnieuw kan groeien.

3.6.2. Respect voor de loyaliteit tussen ouder en kind

Het gezinssysteem is geen systeem van vrije keuze. Vandaar dat het begrip van loyaliteit erg belangrijk is. Bij het begeleiden van gezinnen trachten we de loyaliteit van ouder naar kind en van kind naar ouder steeds te respecteren. Wanneer een kind opgenomen wordt in het CKG, is het belangrijk oog te hebben voor de interacties van ouder en kind en de betekenis die ze beiden er aan geven. Zeker tijdens de eerste periode van opname kan het moeilijk gedrag van het kind in de leefgroep en het moeilijk verloop van de contacten tussen ouders en kind verklaard worden vanuit de behoefte om betekenis te geven. Zoals reeds vermeld, geven we de ouders de boodschap dat zij de verantwoordelijkheid blijven dragen over het opvoedingsgebeuren van hun kind. We trachten hen dan ook zoveel mogelijk te betrekken bij het hulpverleningsproces. Praktijk: Zo wordt reeds

Kwaliteitshandboek CKG Molenberg

bij de intake gevraagd aan de ouders of ze iets wensen mee te geven aan het kind dat de band met thuis symboliseert. Door respectvol om te gaan met de ouders, ondersteunen we het kind om zijn loyaliteit te behouden,....